

Za vyššiu efektívnosť poľného zásobovacieho systému

Vojenský zásobovací systém v poli je veľmi zložitý a nepretržitý proces, zahrnujúci veľký komplex organizačných, materiálnych a dopravných opatrení, ktoré sú navzájom presne zladené s operačnou (bojovou) a tylovou situáciou a sú všestranne zamerané k včasnému a plynulému zabezpečeniu bojovej činnosti vojsk.

Poznatky z diskúsií a rôznych zamestnaní nasvedčujú tomu, že v niektorých prípadoch nie je jednotná predstava o zásobovacom systéme a jeho obsah je vysvetľovaný veľmi obecné a zúžené (napr. ako konkrétny prísun alebo odber a nie ako súvislý proces). Táto skutočnosť negatívne ovplyvňuje iniciatívne a tvorčie rozpracovanie zásobovacieho systému podľa nových a platných predpisov.

NEDOSTATKY ZÁSOBOVACIEHO SYSTÉMU, ICH PRÍČINY A RIEŠENIE

Za hlavný nedostatok bol označovaný v podstate celý zásobovací systém (ako málo pružný a neefektívny), pretože v dôsledku častého prekladania (prečerpavania) zásob z jedného dopravného prostriedku na druhý nevyužíval ekonomicky dopravné prostriedky a tým dochádzalo k veľmi pomalému toku zásob smerom ke spotrebiteľovi. Tento nedostatok sa prejavoval predovšetkým v útočnej operácii, kde podľa štatistiky dochádzalo na jej konci ku kritickému poklesu pohyblivých (predpísaných) zásob u vojsk i v rámci celého frontu (na 40 až 50 %).

Riešenie tohto problému sa hľadalo vo vytvorení novej koncepcie zásobovacieho systému,¹⁾ ktorý by oproti doterajšiemu trvale omedzil alebo plne vylúčil

zo systému zásobovania niektoré zásobovacie stupne (napr. armádu a pluk).

Reorganizáciou navrhovaných opatrení by došlo k podstatnému narušeniu veliteľskej nedeliteľnej právomoci a funkčnej zodpovednosti. Bolo by treba reorganizovať tylové (zásobovacie) orgány a dopravné útvary a prepracovať väčšinu platných predpisov v oblasti zásobovania vojsk. Nový spôsob zásobovania by sa rozchádzal aj s koncepciou zásobovacieho systému, ktorý sa používa vo všetkých armádach štátov Varšavskej zmluvy. Myslím, že tieto skutočnosti sú a zostanú vážnou prekážkou pri realizácii niektorých navrhovaných opatrení.

Podľa môjho názoru došlo v posledných rokoch k značnému prehodnoteniu niektorých princípov a zásad vedenia súdobých operácií a v tejto súvislosti i otázok materiálneho zabezpečenia. Výsledkom toho je, že v roku 1969 boli vydané nové predpisy Oper-1, Oper-1-3 a Tyl-1-1. Domnievam sa preto, že by bolo správne prvorade preskúmať všetky možnosti zdokonalenia zásobovacieho systému v duchu nových predpisov a na základe získaných poznatkov rozpracovávať a upresňovať ďalší postup možného riešenia tohto problému.

¹⁾ Z histórie poznáme len veľmi málo zásadne odlišných princípov zásob. systému. Za prvý sa označuje princíp sebestačnosti (vojska viezli zásoby na celú dobu boj. činnosti a ostatné čerpali z miestnych zdrojov). S nástupom manévrového boja a zvýšením temp vznikla požiadavka, aby vojska boli maximálne odľahčené a viezli so sebou len najnutnejšie pohyblivé zásoby — zásobovanie záviselo na nepretržitom prísune. Tretím princípom je kombinácia obidvoch predošlých, t. j. v podstate dnešný zásobovací systém.

NÁVRH NA SKVALITNENIE ZÁSBOVACIEHO SYSTÉMU

(Schématické vyjadrenie možnosti prísunu
alebo odberu podľa uvádzaných predpisov)

Nepovažujem za potrebné popisovať a objasňovať možnosti a varianty prísunu (odberu), ktoré je možné realizovať podľa schémy. Myslím, že predpisy dávajú dostatočný priestor pre iniciatívne a tvorivé uplatnenie schopností pri riešení konkrétnych variant zásobovania v útočnej operácii. Schéma spolu s ďalej uvedenými návrhmi a opatreniami upozorňuje na možnosti najrôznejších kombinácií centralizovaného prísunu a odberu.

Domnievam sa, že teoretické skúmanie a vytváranie akýchkoľvek jednotlivých variant zásobovania vedie k šablonovitosti a nepodnecuje tylových orgánov k iniciatívnejmu hľadaniu optimálnych riešení konkrétnych situácií. Existuje dostatok skúseností o násilnom aplikovaní jednej varianty pre každú konkrétnu situáciu (napr. prísun nadriadeného za každú cenu i keď vopred bolo jasné, že reálnejšie by bolo uskutočniť odber, pretože dopravné prostriedky podriadeného boli dlhšiu dobu prázdne a nevyužitú). Myslím, že optimálne varianty zásobovacieho systému treba vytvárať podľa konkrétnej bojovej situácie (viď Oper-1-1, čl. 38).

Z hľadiska zásobovania je bezpochyby najzložitejšia situácia v útočnej operácii.²⁾ Svedčí o tom kritický pokles zásob na konci operácie a trvalý nedostatok dopravných prostriedkov v priebehu celej útočnej operácie. Z týchto dôvodov som sa v uvedenej schéme a ďalšej časti zameriaval na vytypovanie možných návrhov (opatrení) na zdokonalenie poľného zásobovacieho systému v útočnej operácii (v duchu nových predpisov).

Som toho názoru, že zásobovací systém treba nepretržite zdokonalovať, rozpracovávať a v praxi (pri zamestnaniach a cvičeniach) overovať. Myslím, že väčšie úsilie by bolo nutné venovať zainteresovaniu orgánov na tvorcom a iniciatívnom uplatňovaní zásad nových predpisov. Rozpracovanie perspektívnych koncepcií by malo byť v súlade s dielčimi opatreniami, ktorými sa súčasný zásobovací systém upravuje a zdokonaľuje. Podľa môjho názoru pri zdokonaľovaní je treba v prvom rade začať s opatreniami, ktoré nevyžadujú reorganizácie a zvýšené náklady.

²⁾ V obrane, na rozdiel od útočnej operácie, môže vzniknúť situácia, pri ktorej bude výhodnejšie uskutočňovať odbery, než prísun.

HLAVNÉ FAKTORY, KTORÉ LIMITUJÚ A OVPLYVŇUJÚ ZÁSBOVANIE VOJSK V POĽNYCH PODMIENKACH

Za rozhodujúceho činiteľa pre stanovenie zásobovacieho systému považujem druh operácie (boja). Každý druh operácie (napr. útok, obrana, odchod vojsk, stretné zrazenie apod.), každá jeho fáza a konkrétna situácia, budú vždy vyžadovať osobitné riešenie.

Za hlavné faktory, ktoré podmieňujú alebo ovplyvňujú realizáciu zásobovacieho procesu považujem z tylového hľadiska

- spotrebu materiálu a rozloženie zásob,
- kapacitu dopravných prostriedkov a ich využitie,
- stupeň mechanizácie ložných prác,
- technický stav komunikácií a ich priepustnosť,
- systém riadenia a organizácie zásobovacieho procesu.

Pretože každý z uvedených faktorov v jednotlivých situáciách sa môže stať rozhodujúcim a limitujúcim pre splnenie úlohy, chcel by som aspoň v krátkosti vyjadriť niektoré názory na ich funkciu a poslanie.

VPLYV SPOTREBY MATERIÁLU NA PRÍSUN A TVORBU ZÁSBOV

Hlavným kritériom pre stanovenie výšky a rozloženia pohyblivých zásob na jednotlivých zásobovacích stupňoch by mala byť predpokladaná spotreba materiálu a plynulosť zásobovania (obrátka zásob) v počiatočnom období vojny.³⁾

Druh operácie a intenzita bojovej činnosti (vrátane strát), budú nepretržite ovplyvňovať a meniť skutočnú potrebu materiálu. Preto si myslím, že od prvého dňa vojny bude treba pravidelne prehodnocovať a upravovať výšku a rozloženie pohyblivých zásob (i z hľadiska štruktúry a skladby jednotlivých druhov materiálu) na základe skutočnej spotreby a strát. Týmto opatrením bude možné vytvárať podmienky pre optimálny tok zásob na smeru ku spotrebiteľovi.

Podľa môjho názoru bude treba vždy počítať s určitými rozdielmi v požadovanom a uskutočnenom prísunu (odberu) materiálu a to nielen z hľadiska množ-

³⁾ Predpokladám, že v POV pri stanovení pravdepodobnej spotreby materiálu boli využité skúsenosti Sovietskej armády, ktorá má bezpochyby najrealnejšie predstavy o materiálnom zabezpečení operácie s použitím jadrových zbraní.

stva (objemu), ale v prvom rade z hľadiska štruktúry a skladby materiálu.

Pri súčasnom direktívnom systéme zásobovania, kedy sú predpokladané na prísun 24 hodín vopred a prísun z PFZ podľa doterajších kalkulácií trval 4 dni, dá sa reálne počítať s tým, že za túto dobu sa potreba materiálu zmení po všetkých stránkach (množstvo, štruktúra i skladba). Aby rozdiel medzi potrebou a prísunom boli optimálne, treba maximálne zrýchliť tok zásob (skrátiť zásobovací cyklus), k čomu je nutné efektívne využiť všetkých dopravných a mechanizačných prostriedkov a zvoliť najvýhodnejší zásobovací systém.

K EFEKTIVNOSTI VYUŽÍVANIA DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOV

Včasné a plynulé zásobovanie v súčasných podmienkach vedenia operácií je možno zabezpečiť iba centralizovaným riadením a správnym využitím všetkých dopravných prostriedkov (vlastných i podriadených). V nutných prípadoch (napr. v útočnej operácii) treba prisunovať bez prekladania s použitím najoptimálnejších

variant (viď schéma — napr. z PFZ až ku zväzkom apod.) v závislosti na konkrétnej situácii, event. použiť pre zásobovanie i bojových vozidiel. Myslím, že v praxi existuje veľmi málo prípadov, aby i v najzložitejších situáciách boli využité všetky možnosti a varianty, ktoré nám platné predpisy ukladajú lebo povolujú. Iniciatívnym uplatňovaním predpisov bude možné efektívnejšie využiť súčasných dopravných vozidiel a súčasne skvalitniť prípravu a výcvik tylových orgánov (dopravných jednotiek a útvarov) v oblasti plánovania, riadenia a organizovania zásobovacieho systému v poli.

Podstatného skvalitnenia a zefektívnenia vo využití dopravných prostriedkov a pri zrýchľovaní toku zásob bolo by možno dosiahnuť formou dočasnej výmeny naložených dopravných prostriedkov za prázdne (odveľovaním, posilňovaním, prepodriadovaním apod.). Keď tvrdíme, že rozhodujúcou úlohou je zabezpečiť včasné a plynulé zásobovanie vojsk, v tom prípade by malo byť prvoradou úlohou dopravných orgánov urýchlene doriešiť a zabezpečiť (po stránke organizačnej, materiálnej, technickej atď.), aby doprav-

Tabuľka 1

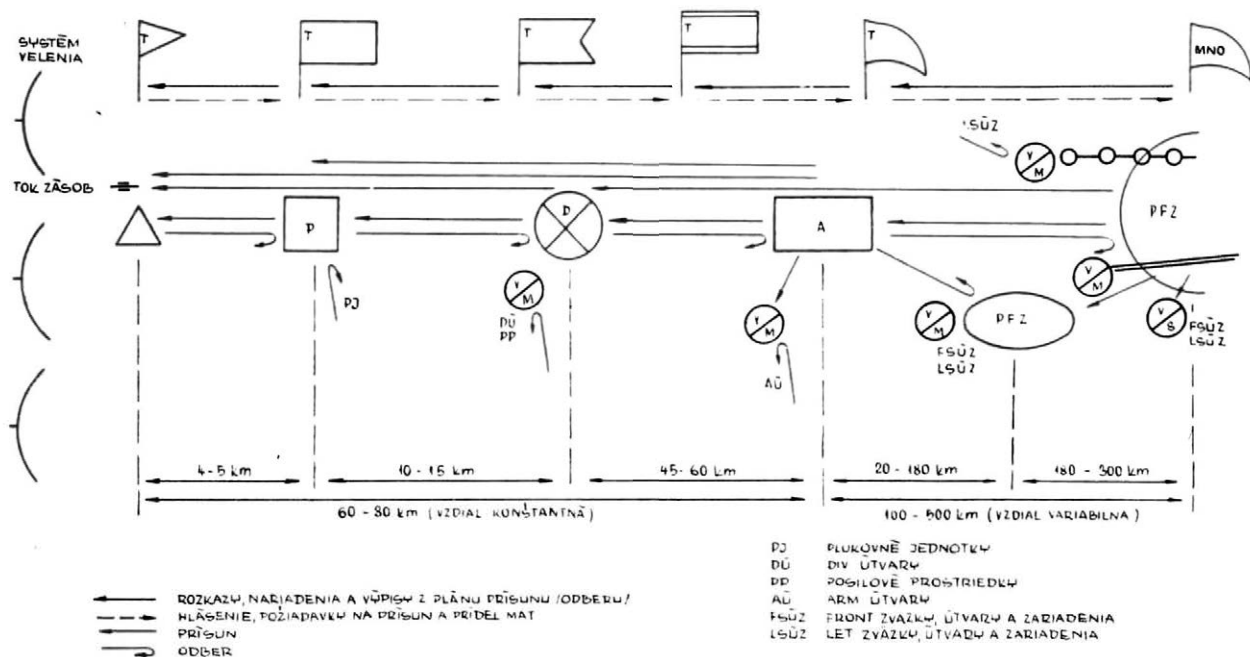
Vozidlo	Spôsob loženia	Výpočet: $S_d = \frac{t_j}{t_j + t_{loz} + t_g}$	Index
PV3S	Ručne	$\frac{6,6}{6,6 + 2,6 + 0,8} = \frac{6,6}{10} = 0,660$	1,1
	HR 1001	$\frac{6,6}{6,6 + 1,6 + 0,8} = \frac{6,6}{9} = 0,773$	
T 111	Ručne	$\frac{4,5}{4,5 + 4,5 + 1,0} = \frac{4,5}{10} = 0,450$	1,4
	HR 2501	$\frac{4,5}{4,5 + 1,8 + 1,0} = \frac{4,5}{7,3} = 0,616$	
T 138	Ručne	$\frac{4,2}{4,2 + 4,7 + 1,1} = \frac{4,2}{10} = 0,420$	1,6
	SANAK	$\frac{4,2}{4,2 + 0,9 + 1,1} = \frac{4,2}{6,2} = 0,677$	

Vysvetlenie: HR — hydraulická ruka
 t_j — doba jazdy vozidiel
 t_{loz} — doba ložných prác
 t_g — doba prestopov z ostatných príčin
 S_d — súčiniteľ využitia prevádzkovej doby vozidiel
 Kalkulácia pri 10 hodinovej pracovnej smene.

ORGANIZÁCIA A SYSTÉM ZÁSOBOVANIA VOJSK V POLI

PRÍLOHA 1

/ PODĽA OPER-1-1, OPER-1-3 A TUL-1-1 /

né útvary a jednotky mohli výnimočne plniť i tieto náročné a zložité úlohy.

Efektívnejšieho využitia súčasných dopravných prostriedkov je možno dosiahnuť skracovaním doby ložných prác s použitím mechanizačných prostriedkov. O tom svedčí prepočet súčiniteľa využitia prevádzkovej doby vozidiel (Sd) pri mechanizovanom ložení oproti ručnému (viď tab. 1).

Z výpočtu Sd vyplýva, že použitím mechanizačných zariadení vzrastie produktivita využitia vozidiel na úkor zníženia doby ložných prác:

- u PV3S s HR 10001 o 10 %
- u T 111 s HR 2501 o 40 %
- u T 138 so SANAK o 60 %.

Z predchádzajúceho je možné urobiť záver, že iba centralizované využívanie vozidiel môže vytvoriť podmienky pre efektívne a plynulé zásobovanie. Preto požiadavky niektorých orgánov na decentralizované zásobovanie a rozdelenie vozidiel jednotlivým materiálom hospodárom je treba považovať za neuvážené a škodlivé. Svedčia o tom nielen vlastné skúsenosti, ale i poznatky od iných moderných armád.

VPLYV MECHANIZÁCIE LOŽNÝCH PRÁČ

Objektívne je nutné prekladať materiál iba na styku dvoch rozličných druhov dopravy (napr. železnica — lietadlo — loď — potrubie — motorové vozidlo).

V ostatných prípadoch (napr. prekladanie z jedného vozidla na druhé) je prekladanie vynútené **subjektívnymi** činiteľmi (napr. organizačnou štruktúrou apod.) a preto počet takýchto prekládok je nutné maximálne omedziť, alebo podľa možnosti ich plne vylúčiť (viď schéma).

Bolo by ideálne, keby vozidlo naložené v predsunutej frontovej základni mohlo prisunovať materiál až k spotrebiteľovi bez prekládky. V praxi je však podobný prípad skôr výnimkou (napr. u delostreleckej lebo tankovej munície, event. PHM), pretože i z technického hľadiska, keď uvážime, že napr. T 111 s vlekom naložená pechotnou municiou (asi 13 ton) nemôže prisunovať až k práporu (vzdialenosť 100 až 500 km), ktorý potrebuje doplniť cca 1500 až 2000 kg pechotnej munície.

Niektorý materiál je nutné v priebehu prísunu skompletizovať a preto i z týchto dôvodov bude treba počítať s prekládkou materiálu na určitých zásobovacích stupňoch.

Z predošlej stati vyplýva, že použitím mechanizačných prostriedkov je možné dobu ložných prác podstatne skrátiť. Podľa štatistických prepočtov je možné s použitím mechanizačných prostriedkov dosiahnuť podstatných úspor pracovných síl. Napr. pri ručnom a mechanizovanom ložení 29 900 t materiálu v rámci celého frontového tylu (pri 10 hod. pracovnej smene) je možné dosiahnuť úspor podľa tabuľky 2.

Tabuľka 2

Spôsob loženia	Výpočet z výkonov za 1 hod. $Z = \frac{Q}{V}$ = potreba pracovníkov	Úspora pracovníkov	Zníženie o
Ručne	$\frac{59\,900}{1,10} = 5900$	—	—
HR 1001	$\frac{59\,900}{10,10} \cdot 2 = 1198$	4792	80 %
HR 2501	$\frac{59\,900}{15,3 \cdot 10} \cdot 2 = 782$	5208	86 %
SANAK	$\frac{59\,900}{30 \cdot 10} \cdot 2 = 388$	5592	93 %

Vysvetlenie: Z — počet pracovníkov podieľajúcich sa na práci

Q — objem materiálu

V — produktivita práce na 1 pracovníka (za 1 hod/1 t) lebo stroja.

K SYSTÉMU VELENIA A ORGANIZÁCIE ZÁSOBOVANIA

V systéme velenia mal by vždy zostať zachovaný princíp veliteľskej a odbornej podriadenosti. To znamená, že rozkazy, nariadenia a hlásenia by mali prechádzať po línii podriadenosti (zo stupňa na stupeň) i v prípade, keby zásoby bolo nutné prisunovať po inej línii.

Z priloženej schémy vyplýva, že podľa nových predpisov nie je nutné, aby tok zásob postupoval po stejnej ceste ako tok informácií a rozkazov. V útočnej operácii bude výhodnejšie prisunovať zásoby najkratšou cestou ku spotrebiteľovi, bez prekládania na nižších zásobovacích etapách. Napr. v nutných prípadoch bude výhodnejšie z armádnych (divizných, plukových) skladov prisunovať priamo k plukom (práporom, rotám) a do palebných postavení delostrelectva, bez prekládania na priamo podriadených stupňoch. Rozhodne by nemala byť prípustná situácia, aby prostriedky podriadeného boli neefektívne využívané v dobe, keď nadriadený stupeň vlastnými prostriedkami nemôže zabezpečiť včasný prísun materiálu.

Včasný a plynulý prísun v útočnej operácii bude možné zaistiť len centralizovaným využívaním všetkých dopravných prostriedkov vlastného a podriadených stupňov s najrôznejšími kombináciami prísunov a odbermi. Aby podobné prísuny bolo možné realizovať v poli, bolo by nutné, aby k tomu spôsobu zásobovania boli príslušné orgány (TÚZ), pripravované už v mieri. Myslím, že práve pri výcviku (cvičeníach a zamestnaniach) sú najlepšie podmienky pre overovanie najzložitejších zásobovacích systémov podľa nových predpisov, vrátane prísunu (odberu) terénom, v zamorenom priestore apod.

Princíp veliteľskej a odbornej podriadenosti z hľadiska zásobovacieho systému sa plne osvedčil v praxi a v podstate vyhovuje požiadavkám organizácie materiálneho zabezpečenia vojsk v poli. Každý veliteľ (stupeň) má k dispozícii dostatočnú kompetenciu a prostriedky (pohyblivé zásoby), aby mohol ovplyvňovať zabezpečenie podriadených. Z tohoto hľadiska sa javí ako nežiadúce konštituovať autonómny zásobovací systém pre technický materiál, pretože by dochádzalo k neefektívnemu triedeniu prostriedkov a síl v oblasti zásobovania.

VPLYV KOMUNIKÁCIÍ NA PRÍSUN (ODBER) MATERIÁLU

Myslím, že v praxi sa často podceňuje správne hodnotenie technického stavu a priepustnosti (kapacity) komunikácií. V kalkulácii sú niekedy zjednodušované následky poškodení komunikácií jadrovými zbraňami (napr. závaly, vysoký stupeň radioaktivity apod.). Niekedy sa nepočíta ani s tým, že komunikácie budú k dispozícii pre zásobovacie prepravy len v určitú presne stanovenú dobu.

Uvedené skutočnosti, hlavne v útočnej operácii s použitím jadrových zbraní, môžu zohrať veľmi dôležitú i rozhodujúcu úlohu v tom, že zásoby nebude možno včas prepraviť ku spotrebiteľovi s použitím doterajších dopravných prostriedkov.

Myslím, že z uvedených dôvodov by bolo žiadúce uvažovať o zavedení nového výkonného zásobovacieho dopravného vozidla, s ktorým by bolo možno uskutočňovať prísuny (odbery) i v najzložitejších bojových podmienkach (napr. v teréne, zamorenom priestore apod.). Riešenie tohto problému má mimoriadny význam hlavne pre zásobovanie v rámci vojskového tylu.

Z a v e r

Cieľom článku bolo upozorniť na niektoré hlavné problémy v oblasti zásobovacieho systému a poukázať prvorade na tie opatrenia, ktoré je možné riešiť v súlade s novými predpismi a ktoré nevyžadujú reorganizácie a zvyšovanie nákladov. Z časového hľadiska som sa snažil vytypovať niektoré problémy, ktoré by bolo vhodné hlbšie prediskutovať v rámci štúdia nových predpisov.

Domnievam sa, že neexistuje žiadny trvale platný variant (šablóna), ktorý by bolo možné používať pre všetky prípady. Preto som sa zameral na objasnenie hlavných princípov a zásad v duchu nových predpisov, z ktorých je možné podľa konkrétnej bojovej a tylovej situácie vytvárať najoptimálnejší variant.